

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 18-19 квітня 2019 року)

**Суми
2019**

3. Барліт А. Ю. Форми і методи подолання (мінімізації) соціально-педагогічної та психологічної проблеми булінгу в освітньому середовищі / А. Ю. Барліт, О. О. Барліт // Горизонти освіти. – 2012. – №2. – С. 44–46.

4. Етимологія насильства // Соціальна робота в Україні на початку ХХІ століття: проблеми теорії і практики: [Матеріали доповідей на Міжн. наук.-практ. конф., Київ, 29-31 жовтня 2002]. – К., 2002. – С.119–130.

5. Гришина Н. В. Психология конфликта: 2-е изд-е. – СПб. : Питер, 2008. – 544 с.

Науковий керівник: А. М. Костенко – к. політ. н, доцент кафедри політології, психології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

В. Гаврилко,

студент Сумського державного університету

П. Сахно,

ст. викладач Сумського державного університету

НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ, ЯКІ ДОЛАЮТЬ ОНКОЛОГІЧНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ

В Україні технологія надання соціальної допомоги дітям, які долають онкологічне захворювання, не відпрацьована і має багато невирішених питань.

Соціальна робота в системі охорони здоров'я – система заходів спрямованих на забезпечення збереження і розвитку оптимальної працездатності та соціальної активності людей з інвалідністю, сприяння здоровому способу життя громадян.

У багатьох країнах світу соціальна робота стала невід'ємним компонентом сфери охорони здоров'я, в межах якої соціальний працівник проводить соціальний супровід пацієнтів через систему соціального страхування, надає психологічну підтримку, проводить рекреаційну роботу. Соціальна робота в

європейських країнах та Сполучених Штатах має широкий спектр застосування.

Соціальні працівники вирішують такі завдання:

- надання первинної психологічної допомоги жінкам, які народжують дітей з вадами розвитку консультування їх з правових знань;
- медико-соціальна робота;
- психологічна підтримка і консультування з правових питань осіб, які зазнали шкоди для свого організму з боку інших осіб, зазнали каліцтва тощо;
- організація рекреаційної роботи для дітей;
- соціальне стахування на випадок хвороби;
- організація спеціальних соціальних програм для особливих категорій пацієнтів – онкохворих, хворих на лейкемію, інвалідів.

Онкологія – це галузь медичної науки, що займається вивченням утворень злоякісного або доброякісного характеру, їх походження, механізму та причини виникнення хвороби, розвитку, діагностики, лікування і профілактичних заходів [2].

Онкологія, як галузь медичної науки, яка розвивається в установах сфери охорони здоров'я, тісно пов'язана з різними складниками суспільного життя: економічним, правовим, соціально-психологічним, моральним. Онкологічні захворювання – це патологічні процеси, що супроводжуються утворенням пухлин доброякісного або злоякісного характеру [3].

Онкологічні захворювання, або рак, – це злоякісні пухлини, які на певних стадіях здатні давати вирости, метастази. На сьогоднішній день точно відомо, що прихованих причин, що викликають ракові захворювання багато, але механізм завжди один. Під дією різних провокуючих факторів: фізичних, хімічних, пов'язаних із спадковістю, виникають порушення в ланцюжку ДНК, що пізніше призводять до «збою» у всьому програмному забезпеченні організму. До фізичних факторів відносять всю шкоду, яку ми отримуємо ззовні – радіаційне випромінювання, ультрафіолет, несприятлива екологія. Хімічні фактори – це різні речовини, канцерогени. Людина отримує їх із шкідливою їжею, тютюновим димом, токсинами [2].

Під дією цих факторів починається пошкодження ланцюжка ДНК, який є

«програмним забезпеченням» людського організму. У результаті запускається процес перетворення нормальних клітин в ракові – розвивається онкологія. Це поетапний процес. Перше що відбувається – ракові клітини починають рости, ділитися, поступово утворюючи пухлину. Наступне, ракові клітини починають вбивати інші клітини, щоб звільнити простір для себе. Таким чином, пухлина розростається ще більше. Важливий і той факт, що ракові клітини не гинуть. Якщо кожна нормальна клітина запрограмована ДНК на 50 життєвих циклів, після чого вона вмирає, то ракова клітина сама не помре. Крім того, по-перше, вона покривається особливою оболонкою, яка робить її непомітною серед інших клітин, а по-друге, набуває здатність до міграції. Тобто, звичайно клітини наших органів залишаються на своїх місцях. Коли ж розвивається онкологія, то ракові клітини, які розрослися, можуть відділятися від органу і з кровотоком потрапляти в різні місця організму, що і призводить до розвитку ракових захворювань. Оскільки ракова клітина не помирає сама, то й захворювання само не зникне. Тому, коли у людини розвивається онкологія, лікування дуже важливе і просто необхідне.

Довготривале та тяжке лікування онкологічного захворювання супроводжується побічними ефектами не тільки медичного характеру:

- 1) обмеження рухливої активності;
- 2) обмеження розумової активності;
- 3) соціальна депривація (психічний стан, що є наслідок порушень контактів із соціумом) – вплив соціальної ізоляції на розвиток свідомості дитини, що призводить до значного і незворотного відставання в психічному та особистісному розвитку.

Критичний період ризику для дитини – вік від народження до 5 років. Після цього віку депривація не настільки руйнівна. Дітям, які долають рак, не завжди повідомляють про їхній діагноз. Проте шоківий стан, відчуття, що з ними трапилось щось жахливе, може викликати перебування в лікарні, де вони бачать інших дітей з різними стадіями раку, напружений стан близьких. У цей час дитина більш за все потребує емоційної та моральної підтримки як близьких, так

і фахівців. Необхідно дати дитині надію на одужання, звернувши її увагу на значимість для результатів лікування психологічної установки, яка залежить від неї самої. Також важливим є збереження у сім'ї нормальних взаємин та вибудовування раціональне реагування на хворобу [4].

Дитина може проситись, щоб її відпустили додому або у школу, щоб відчувати себе на рівні з однолітками. Також може настати депресія, через яку дитина постійно буде перебувати в похмурому настрої, прагнути до самотності, відмовлятися від їжі. Вона стає апатична, млява та байдужа. Світ хворої дитини замикається на її фантазіях і образах уяви, що є механізмом психологічного захисту; дозволяє дитині справлятися з усвідомленням її хвороби. Діти будують уявні відносини з різними предметами, іграшками і сприймають їх як друзів, які розуміють і співчують, дають відчуття захищеності та комфорту.

Завдання тих, хто знаходиться поруч із дитиною, яка долає рак, намагатися відволікти її від думок про подальші прояви хвороби і можливу смерть, не залишати надовго наодинці. Дитину потрібно відволікти цікавою діяльністю, дати можливість для фізичної розрядки [4].

Недостатність емоційного тепла батьків може призвести до емоційної байдужості, агресивності та підвищеної вразливості, низької самооцінки, невпевненості в собі, слабкої здатності до самоаналізу та самовдосконалення;

до хронічного психологічного стресу, коли нервова система відчуває постійне перевантаження. Це поняття стало вже таким звичним для багатьох людей, що більшість прийняла його як норму життя, не замислюється, чи нормальний такий стан, чи потрібно лікування в цьому випадку.

Окреслені вище прояви хвороби та наслідки медичного та немедичного характеру визначають коло напрямів діяльності, потрібних для дітей, які долають рак, з боку суспільства.

Певною мірою ці напрями діяльності відображені в Законі України «Про реабілітацію інвалідів». Згідно ст. 1 **реабілітація інвалідів** – це система медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на

надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство, а також забезпечення інвалідів технічними та іншими засобами реабілітації і виробами медичного призначення [1].

Медична реабілітація – поновлення порушеного функціонального стану органів і систем організму.

Фізична реабілітація – укріплення м'язового корсету, корекція порушень осанки, адаптація серцево-судинної та дихальної системи до навантажень, закаливання та ін. Використовується лікувальне плавання, масаж, ЛФК, корекція порушень осанки та зору.

Соціально-психологічна реабілітація – діагностичні, корекційні та профілактичні заходи, направлені на розв'язок особистих та сімейних проблем, розвиток інтелектуальних здібностей, усунення стійких шкідливих звичок та девіація поведінки [1].

Академічна реабілітація – створення необхідних умов для успішної реінтеграції дитини в школу.

Педагогічна реабілітація включає:

1) роботу в арт-терапевтичних майстернях (кераміка, ткацтво, музична, художня, театральна), заняття мистецтвом є найбільш ефективним та таким, що забезпечує глибокі впливи, педагогічним і психотерапевтичним засобом;

2) активності, пов'язані з розвитком дрібної моторики, особисто дітям, що перенесли пухлини головного мозку;

3) формування специфічного педагогічного середовища з безумовним прийняттям кожної дитини, що дає змогу зниженню тривожності, підвищенню самооцінки, встановленню нормального спілкування з однолітками, стимулювання пізнавальної активності.

Згідно ст. 1 Закону України «Про реабілітацію інвалідів» **абілітація** – це система заходів, спрямованих на опанування особою знань та навичок, необхідних для її незалежного проживання в соціальному середовищі:

усвідомлення своїх можливостей та обмежень, соціальних ролей, розуміння прав та обов'язків, уміння здійснювати самообслуговування [1].

Абілітація – це система лікувально-педагогічних заходів, спрямованих на формування нових та посилення існуючих ресурсів, соціальний і психофізичний розвиток, покращення емоційного стану.

Емоційні стани швидше за все нормалізуються, якщо переключити увагу людини від причини гніву, печалі або радості на їх зовнішній прояв – вираз особи, сльози або сміх. Це говорить про те, що емоціональний і фізичний стан людини взаємопов'язані і тому мають здатність взаємовпливу.

Для профілактики несприятливих емоційних станів можна використовувати такі способи:

- 1) ігнорування похмурих сторін життя;
- 2) сприймання незадовільних обставин життя як тимчасових і намагання змінити їх на краще;
- 3) перерахування своїх досягнень, успіхів і похвала себе за них, радість найменшим досягнутим цілям;
- 4) усвідомлення допущених помилок та шляхи виходу з неприємних ситуацій;
- 5) часте спілкування з людьми, які приємні, та обмеження спілкування з людьми, які несуть з собою негативні емоції;
- 6) наявність друзів, у взаємостосунках з якими існує баланс;
- 7) наявність хобі;
- 8) підтримка свого здоров'я, режиму сну, харчування, рухової активності та оволодіння техніками медитації.

Ефективній емоційній саморегуляції сприяє також використання прийомів уяви, або візуалізації. Візуалізація – це створення внутрішніх образів в свідомості людини, тобто активізація уяви за допомогою слухових, зорових, смакових, нюхових, дотикових відчуттів, які людина колись мала. Відтворивши в свідомості образи зовнішнього світу, можна швидко відволіктися від напруженої ситуації, відновити емоційну рівновагу.

Отже, заходи реабілітації та абілітації вкрай важливі для дітей, які долають рак. Ці заходи мають здійснити кваліфіковані фахівці, але багато чого залежить від батьків, які мають бути готові допомогти дитині.

Список використани джерел:

1. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 06.10.2005. – № 2961-IV.
2. Давидов М. И. Онкологія. – Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2010 г. –920 с.
3. Михайленко О. Т. Онкологія. – Київ : Здоров'я, 2004р. – 421с.
4. Колектив авторів сайту «Dieeta.ru" [Електронний ресурс] – Режим доступу : dieeta.ru/zdorov-ja/12749-nervove-visnazhennja.html